

Дату відкриття нового ринку необхідно перенести

З 1 липня має запрацювати новий ринок електричної енергії, що передбачає визначення вартості електроенергії на ринкових умовах. Незважаючи на те, що це прогресивна та правильна проєвропейська реформа, існує багато ризиків при її поспішній імплементації без створення необхідних механізмів для коректного функціонування. Зокрема, через недостатню підготовку до запуску нової системи, очікується неконтрольоване зростання ціни на електроенергію. Щоб не допустити такої ситуації, необхідно терміново переносити дату відкриття нового ринку.

2 роки тому був прийнятий ЗУ «Про ринок електричної енергії», який запроваджує ринкові механізми формування ціни на електроенергію з липня цього року. За цей час необхідно було виконати ряд дій для плавного переходу на нову систему. Натомість, всі суб'єкти на ринку на даний момент не готові до початку функціонування нового ринку та немає готових технологічних рішень і договірних відносин.

А саме:

1. Проведене IT-тестування нової інфраструктури не охоплює повний річний цикл виробництва/споживання, а коло учасників було недостатнім для формування релевантних висновків (близько 100 суб'єктів з понад 1 тис.);

2. Не ліквідовано перехресне субсидіювання (розрив ціною для побутового та непобутового сектору досягає 24%) - це підвищить ціновий шок;

3. Не врегульовано проблему 36 млрд заборгованості;

4. Не протестовано процедури взаємодії з іншими учасниками ринку (оператор ринку, гарантований покупець);

5. Не створено умови роботи ринку двосторонніх договорів (відсутні правила проведення аукціонів, не створено аукціонну платформу, не укладено відповідні договори);

6. Не імплементовані правила моніторингу ринку (REMIT regulation), що встановлюють підходи до виявлення і припинення цінових маніпуляцій та інших

порушень. При цьому, повноваження НКРЕКП з регулювання цін на е/е припиняються, а ціновий контроль здійснюватиметься “post factum”;

7. Відсутня повноцінна оцінка впливу впровадження нового ринку на споживачів з урахуванням можливості цінових маніпуляцій;

8. Не створено умов для розвитку ОЕС України (відсутній порядок проведення конкурсів на будівництво генеруючих потужностей та вжиття заходів з енергоефективності та управління попитом, не затверджено план розвитку ОЕС, звіт про достатність генеруючих потужностей, звіт про безпеку постачання).

Також, зважаючи на олігопольну структуру ринку генерації (5 найбільших суб'єктів складає 91% ринку (ДП «НАЕК «Енергоатом» - 55,8%, ДТЕК – 22,7%, ПрАТ «Укргідроенерго» - 6,8%, ПАТ «Центренерго» - 3,8%, ПАТ «Донбасенерго» - 1,5%) та низьку еластичність попиту очікуються маніпуляції щодо ціноутворення, завищення вартості послуг.

Як наслідок, ми очікуємо на ринку підвищення вартості електроенергії в рази. Як наслідок, і всіх комунальних послуг – водопостачання, теплопостачання.

Через високу чутливість бізнесу до зростання цін/тарифів та низьку платоспроможність населення (у разі якщо КМУ не буде запроваджено механізм покладання спеціальних обов'язків) така ситуація призведе до стрімкого росту неплатежів по даних послугах, а згодом і до масових відключень та перебоїв у електропостачанні. Відповідно вже у липні-серпні побутові споживачі можуть залишитися без світла у своїх домівках.

Бізнес очікує ще гірша ситуація. Через ріст тарифів, підприємства будуть змушені підвищувати вартість своїх товарів. Окрім того, це стане фінансовим навантаження на кінцеву продукцію, що призведе до втрати конкурентноспроможності на зовнішніх ринках українських товарів. Деякі підприємства не зможуть оплачувати високі тарифи, що призведе до їх банкрутства.

За сучасного несприятливого економічного становища та політичної невизначеності запровадження таких змін є вкрай безвідповідальним.

Щоб не допустити такого розвитку подій, необхідно терміново прийняти законопроект про перенесення дати відкриття ринку з 01 липня 2019 до як мінімум 1 квітня 2020 року. За цей час:

1. Запустити ринок у тестовому режимі «без реальних обсягів електричної енергії та коштів»
2. Скасувати перехресне субсидіювання між побутовими та промисловими споживачами
3. Закрити питання заборгованостей та створити умови унеможливлення створення нових боргів
4. Розпочати комунікаційну компанію щодо необхідності підвищення цін для населення та приведення їх у відповідність до економічно обґрунтованого рівня.